

СТАНОВИЩЕ

По конкурс за академичната длъжност „професор“ по научната специалност
Изкуствознание и изобразителни изкуства (изобразителни изкуства и синтез с
архитектурата), професионално направление 8.1 във Висшето строително училище
„Любен Каравелов“

с кандидат доц. д.изк. Благовеста Иванова Иванова

От чл. кор. проф. Иванка Гергова, Институт за изследване на изкуствата при БАН

Единствен кандидат в обявения от ВСУ „Любен Каравелов“ конкурс е доц. д.изк. Благовеста Иванова Иванова. Тя участва в конкурса с внушителна по обем научна продукция: две отпечатани монографии и глава от издадена книга, три каталога, 3 студии, 27 статии и 3 учебника. Публикациите са свързани с четири основни области: архитектура, изкуство на Българското възраждане, изкуство на новото време, и накрая – публикации, създадени в помощ на процеса на преподаване. Ще обърна внимание на едно обстоятелство: представените трудове не са използвани в предишни конкурси, на които се е явявала Благовеста Иванова, а предишният – за доктор на науките – е бил само преди една година. Част от публикациите са в реферирани и индексирани в световни база-данни издания. Важно е и обстоятелството, че някои от тях са резултат от участие в международни научни форуми.

Съвсем естествено тематиката на публикациите е свързана с творческата биография на Благовеста Иванова и с нейните разностранни интереси. От 2005 г. тя е преподавател във Висшето строително училище, което определя ориентацията ѝ към проблемите на архитектурата, архитектурното наследство и синтеза на архитектурата с изобразителните изкуства, както и връзката на представените в конкурса учебници с учебния процес. Много по-дългогодишна е работата ѝ като уредник и главен уредник в Националната художествена галерия, в Графичния отдел и в отдел Ново българско изкуство. И в двете институции тя е инициирала и ръководила научни проекти, била е участник в други, което е насочило фокуса на научния интерес към определени специфични теми.

Първата група от представените публикации е свързана пряко с темата на конкурса и профила на висшето училище, което го е обявило. Тук основна е монографията

Манастирски и селищни храмове в Софийска епархия. Наблюдение, състояние, анализи, достъпност 2015 – 2017 г. С., 2018 (ISBN 978-954-331-100-2). Книгата е резултат от теренно обхождане на 64 храма в Софийска епархия, както манастирски, така и енорийски. Църквите датират от различно време – от XVI до началото на XXI век и са с разнообразни архитектурни решения. Анализите засягат както първоначалния план, така и последвали във времето промени, което позволява да се направи заключение за типичните за региона решения. Разгледана е, с различна степен на подробност, и вътрешната украса на храмовете. Ценни са наблюденията както за съвременното състояние, така и за достъпността на храмовете. Някои от обходените църкви са добре проучени и публикувани в миналото, но има и такива, които се представят в книгата за пръв път. Най-слаб е интересът в българската литература към църквите, строени през XX и XXI век и монографията на Бл. Иванова прави свой принос в тази област.

Голяма част от останалите публикации с архитектурна тематика са свързани с българската църква „Св. Стефан“ в Истанбул и други „български“ обекти в града. И тук важно обстоятелство е личният контакт с паметника. Но трябва да се подчертае и използването и въвеждането в научно обращение на архивни документи, както и някои лабораторни изследвания, което осигурява автентичност и достоверност на изложените сведения и предложените тези. Изследвани са авторството на проектите за желязната църква, мястото на изпълнение на нейните части, лицата и фирмите, участвали в проектирането и изпълнението, вътрешната и външната ѝ украса, състоянието на сградата, ролята ѝ в непосредствения архитектурен контекст. Трябва да се подчертае, че Благовеста Иванова е водещият изследовател на историята, архитектурата и изкуството на желязната църква „Св. Стефан“ в Истанбул.

Вторият основен интерес на Б. Иванова в областта на архитектурата, градоустройството и синтеза, е свързан със София. В тази група публикации отново се проявява благотворното влияние на архивните издирвания на авторката.

Към проблема за синтеза на архитектурата с изкуствата се отнасят няколко публикации, третиращи конните паметници и изобщо скулптурата в градското пространство и фасадната монументална живопис (Г-9:21,23,26). В наше време кандидатката е единственият изкуствовед в България, който се занимава последователно и целенасочено с архитектурна проблематика.

Благовеста Иванова е една от малкото в наше време изследователи на светските изкуства от епохата на Възраждането. Задълбочените ѝ изследвания на творчеството на художника Николай Павлович са видни от две от представените публикации, едната от които изяснява важни детайли от периода на обучение на художника във Виена и Мюнхен, а другата открива изворите на вдъхновението му при създаване на литографиите от цикъла „Райна княгиня“ (В-9:2;В-11,1). Това са последните приноси в изследването на творчеството на големия възрожденски художник, отдавна проучено и наглед изчерпано. Интересни резултати има и изследването на литографиите, съхранявани в Националната библиотека „Св. Кирил и Методий“ в София. Бл. Иванова се обръща към още една интригуваща тема – за стенната украса в балканската архитектура през XIX век, като прави удачни паралели между ислямски, християнски и светски паметници на територията на днешни България, Турция, Северна Македония и Албания (В-9:19). Приносна за изследването на възрожденското ни изкуство е статията, представяща за пръв път архивни документи от наследството на зографа Лазар Иконописец (В-9:1).

Новото българско изкуство, творчеството на автори от XX век, се третират в третата група публикации. Тук ще открия монографията за Тръпко Василев (В-6) и неговата първа за София художествена галерия. Изследването, отново въз основа на богат архивен материал, е всестранно – то се отнася както до личността на Тръпко Василев, неговото обкръжение, характер и творчество, така и към галерията, сградата, мястото ѝ в градската среда, интериорът, урежданите в нея изложби. По своеобразен начин е разкрита част от картината на културния живот на София от първата половина на XX век.

Три каталога от изложби със студии (В: 9) на творби от богатата колекция на Ал. Керезов са резултат от музейната дейност на Благовеста Иванова. С тях се въвеждат в публичното пространство нови качествени творби на български творци, някои от които не толкова известни.

Важна за конкурса е учебната дейност на кандидатката. Както се вижда от автобиографичната ѝ справка, тя води лекционни курсове с широк тематичен диапазон – история на изкуството, история на архитектурата, свързани с художественото наследство, с музеологията и др. В помощ на преподаването Бл. Иванова е издала три учебника – два по история на изкуството *История на изкуството за студенти по архитектура. Сиела, С., 2015, т. 1, Първо издание, Второ издание (ISBN: 978-954-28-1723-9);*. *История на*

изкуството за студенти по архитектура. Сиела, С., 2017, т. 2. (ISBN: 978-954-28-2255-4) и един озаглавен *Исторически контекст на архитектурата по българските земи*. ВСУ, С., 2018 (ISBN 978-954-331-082-1). Трите учебника са уникални в българската образователна практика. За обучението на студентите във Висшето строително училище е предназначена и студията ѝ в сборника *Солун-София. Сравнително изследване на паметниците на архитектурата от Античността и Средновековието*. ВСУ „Любен Каравелов“, С., 2015, 117 с. (ISBN 978-954-331-070-8). Интересите ѝ към музеологията и музейното законодателство прозират в няколко от представените трудове като *Българские музеи и музейное законодательство: история и современность. – Вопросы музеологии*, 1(5)/2012, с. 148 – 160. (ISSN 2219-6269) и *Ведущие музеи в Софии: концепция, стратегия, ситуация. – Вопросы музеологии*, 1(7)/2013, с. 148 - 155 (ISSN: 2219-6269).

В заключение:

1. Важно е обстоятелството, че кандидатката в конкурса е доктор на науките.
2. Представените публикации са много голям брой, издадени самостоятелно или в авторитетни сборници и периодични издания. Тематиката е извънредно разнообразна. В някои изследователски области Благвеста Иванова е единствена в съвременната българска наука.
3. За методите на работа е характерен директният контакт с паметника или произведението, широкото използване на архивни източници и поставяне на паметници и произведения в широк контекст.
4. Приносите са в няколко насоки: въвеждане в научно обращение на неизвестен и нов материал; коригиране на остарели или неверни тези; обръщане към слабо популярни теми; културологичен подход; помощ за учебния процес.

Всичко това ми дава основание да предложа убедено да бъде присъдена академичната длъжност „професор“ по научната специалност Изкуствознание и изобразителни изкуства (изобразителни изкуства и синтез с архитектурата), професионално направление 8.1 във Висшето строително училище „Любен Каравелов“ на доц. д. изк. Благвеста Иванова Иванова.

София,

13.08.2021 г.

чл. кор. проф. Иванка Гергова

